

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

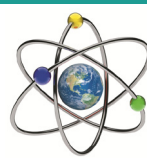
№10(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 224 sahifa,
13-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd), dotsent

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Karimova E.G. – Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Sayimova D. K. – texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ashurov Ramzidin Ramazonovich – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Sayimova D. K. – Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Axborotlashgan jamiyatda xalq o'yinlari orqali shaxsni tarbiyalashning pedagogik imkoniyatlari	10
<i>Abdullayeva Maryambibi Djumaniyazovna</i>	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish sharoitida talabanning axborot xavfsizligi kompetensiyasi: tushunchaning chegaralari va tarkibi	16
<i>Mustafoyev Shahzod Mamanazar o'g'li</i>	
Navoiy viloyati ziyoratgohlari tarixi va ularning aholi hayotida tutgan o'rni	21
<i>Nazarova Nozima Narzulloyevna</i>	
Fransuz tilidagi predloglar va o'zbek tilidagi kelishik qo'shimchalarining qiyosiy tahlili	26
<i>Ro'zimova Yulduz Farhodovna</i>	
Umumta'lim maktab direktorlari emotsional intellektining boshqaruv faoliyatidagi ahamiyati	30
<i>Rustamova Barno Abduxalilovna</i>	
Kikbokschilarda motivatsion omillar va musobaqa faoliyati samaradorligini takomillashtirish metodikasi: nazariy-tahliliy asoslash	34
<i>Mamaraximov Azim Karakulovich</i>	
Pedagogik diagnostikaning umumiy metodlari va ularning ta'lim jarayonidagi ahamiyati	39
<i>Daminova Shoxista Farxodovna</i>	
Dual ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'lim faoliyatiga tayyorlashning nazariy-metodologik asoslari	45
<i>Oybekova Shukrona Oybek qizi</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda sun'iy intellekt asosidagi individual ta'lim texnologiyalarini takomillashtirish	51
<i>Abduvaliyeva Gulchexra Mamadjon qizi</i>	
Abu Rayhon Beruniy ilmiy merosi asosida talabalarda kartografik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	56
<i>Kazakbayeva Muhabbat Turabayevna</i>	
Brayl yozuvi ko'zi ojiz shaxslarning inklyuziv imkoniyatlarini ta'minlashning muhim vositasi sifatida	62
<i>Panjiyev Shokir Zokir o'g'li</i>	
Дидактический потенциал подкастов в обучении русскому языку студентов	67
<i>Ибрагимова Нилуфар Туйчиевна</i>	
Maxsus ta'lim tizimida differensiallashtirilgan va individuallashtirilgan o'qitishning metodik asoslari	72
<i>Karimova Nilufar Boltaboyevna</i>	
Xorijiy til o'qituvchilarida kasbiy so'nish namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	78
<i>Matchanova Dilorom Karimovna</i>	
Raqamli ta'lim ekotizimi asosida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning pedagogik asoslari	83
<i>Otamuratov Maqsudbek Shonazarovich</i>	
Yunon-rim kurashchilarining texnik-taktik tayyorgarligini individuallashtirish: pedagogik model va zamonaviy baholash metodikasi	87
<i>Po'latjonov Shoxzod Avazjon o'g'li</i>	
Buyrak hujayrali saratonini erta aniqlashda ultratovush tekshiruvining diagnostik imkoniyatlari	92
<i>Saydamatov Hayitboy Ulug'bek o'g'li</i>	
Проблемы и перспективы подготовки специалистов сферы искусств и культуры в ситстеме высшего образования	96
<i>Кошелева Антонина Фёдоровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari sharoitida ta'limning insonparvarlik paradigmasini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	99
<i>Yaqubova Dinora Bahodirovna</i>	

Behbudiyning ta'lim-tarbiya sohasidagi qarashlari va o'qitish metodlari	104
<i>Islomova Lola Abdig'ani qizi</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida lingvomadaniy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Djabbarova Feruza Azamovna</i>	
The Role of Phonation Energy Efficiency in Sound Changes	114
<i>Baxramova Shaxnoza Erkinovna</i>	
Mustaqillik yillarida ichki migratsiyaning shakllanish jarayonlari.....	119
<i>Mo'minov Ziyovuddin Bakirjon o'g'li</i>	
Raqamli ta'lim davrida bo'lajak o'qituvchilarda mustaqil ta'lim trayektoriyasini loyihalash: "pedagogik mahorat" fani misolida	123
<i>Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna</i>	
Современные подходы к управлению образовательным учреждением: теоретические основы и особенности реализации.....	128
<i>Джуманиязова Дильбар Азатовна</i>	
Ko'zi ojiz o'quvchilarga funksiyalar grafiklarini o'rgatishda ko'p sezgili ta'lim yondashuvlaridan foydalanish.....	132
<i>Abdullayev Umid Amrilloevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini takomillashtirishning tashkiliy-pedagogik omillari	139
<i>G'oyibnazarov Rahmatilla</i>	
Inklyuziv ta'limda fanlarni o'qitishda maxsus pedagog faoliyati.....	144
<i>Hurriyat Yoqubova</i>	
Modelling the Semantic Field of Ma'naviyat in a Specialised Parallel Corpus: Theoretical and Methodological Foundations of Cross-Genre Discourse Analysis	149
<i>Mukhlisa Chorjeva Jumamurodovna</i>	
Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida masofaviy axborot-kutubxona xizmatlari samaradorligini oshirish metodikasi.....	154
<i>G'oyibova Sayyora</i>	
Talabalarda psixologik reziliyentlikni takomillashtirishning emotsional-kognitiv determinantlari	160
<i>Hayitova Oydinniso Aliyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini inklyuziv ta'lim sharoitida samarali faoliyatga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	164
<i>Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi</i>	
Fizika ta'limida muammoli masalalarni yechish ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	168
<i>Ostonova Malika Uktam qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalarida matematika fanlarini o'qitish metodikasini raqamli ta'lim texnologiyalari asosida takomillashtirish	173
<i>Vahobov Mehroj Alisher o'g'li</i>	
Tarbiya, ta'lim, rivojlanish va shakllanish kategoriyalarining mazmun-mohiyati va o'zaro munosabati	178
<i>Xodjayeva Munisa Utkur qizi</i>	
Birlamchi sog'liqni saqlash tizimida bo'lajak oilaviy shifokorlarning boshqaruvchanlik kompetensiyalari texnologiyasini shakllantirish	183
<i>Abduvaxobova Nozima Raxmanovna</i>	
Uchburchak o'rta chizig'ining xossasini o'qitish va undan kelib chiqadigan dastlabki xulosalar	189
<i>E. E. Jumayev, O'. X. Aytuvganov</i>	
Maktabgacha ta'limda musiqmashg'ulotlarini raqamli ta'lim resurslari asosida tashkil etishning nazariy-metodologik asoslari	195
<i>G'ulomova Muslimaxon Ahmadillo qizi</i>	
Teaching Medical Terminology Through Data-Driven Learning: A Corpus-Informed Model for English for Medical Purposes.....	199
<i>Isomiddinova Diyora Qutbiddin qizi</i>	

Jismoniy tarbiya yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarining jismoniy tayyorgarlik tizimida gimnastika mashqlarini qo'llash metodikasining o'ziga xos xususiyatlari.....	209
Karimov Duysenbay Djienbaevitch	
Filolog talabalarga ingliz va malay tillarini o'qitishda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	213
Yuldashev Azim Abdurahmonovich	
Qozoq, rus, o'zbek va ingliz tillarida sotsiolingvistik terminlarning tarjimasi: terminologik ekvivalentlikning qiyosiy tahlili.....	218
Yuldasheva Mahzuna Omonullayevna	

BIRLAMCHI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA BO'LAJAK OILAVIY SHIFOKORLARNING BOSHQARUVCHANLIK KOMPETENSIYALARI TEXNOLOGIYASINI SHAKLLANTIRISH

Abduvaxobova Nozima Raxmanovna

Andijon davlat tibbiyot instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Maqolada birlamchi sog'liqni saqlash tizimida faoliyat yuritadigan bo'lajak oilaviy shifokorlarning boshqaruvchanlik kompetensiyalarini shakllantirish texnologiyasi nazariy va metodik jihatdan asoslab berilgan. Boshqaruvchanlik kompetensiyasining oltita tarkibiy qismidan iborat modeli taklif etilgan, texnologiyaning to'rt bosqichi (diagnostik-motivatsion, mazmuniy-konseptual, amaliy-simulyatsion, refleksiv-baholash) hamda uni amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari ochib berilgan. Kompetensiyaning shakllanganlik darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalaridan tibbiyot oliy ta'limi muassasalarida oilaviy shifokorlarni tayyorlash va qayta tayyorlash jarayonlarini takomillashtirishda foydalanish mumkin.

Kalit so'zlar: boshqaruvchanlik kompetensiyasi, oilaviy shifokor, birlamchi tibbiy-sanitariya yordami, pedagogik texnologiya, simulyatsion ta'lim, refleksiya, baholash mezonlari.

Abstract: The article provides a theoretical and methodological justification of a technology for developing managerial competencies in future family physicians working in primary health care. A six-component model of managerial competence is proposed, and a four-stage technology (diagnostic-motivational, content-conceptual, practical-simulation, reflective-evaluative) is described together with the pedagogical conditions for its implementation. Criteria and indicators for assessing the level of competence development are specified. The findings may be used to improve the pre-service and in-service training of family physicians in medical higher education institutions.

Key words: managerial competence, family physician, primary health care, pedagogical technology, simulation-based education, reflection, assessment criteria.

Аннотация: В статье теоретически и методически обоснована технология формирования управленческих компетенций у будущих семейных врачей в системе первичной медико-санитарной помощи. Предложена модель управленческой компетентности, включающая шесть структурных компонентов, раскрыты четыре этапа технологии (диагностико-мотивационный, содержательно-концептуальный, практико-симуляционный, рефлексивно-оценочный) и педагогические условия её реализации. Разработаны критерии и показатели оценки уровня сформированности компетенции. Результаты могут быть использованы при совершенствовании подготовки и переподготовки семейных врачей в медицинских вузах.

Ключевые слова: управленческая компетенция, семейный врач, первичная медико-санитарная помощь, педагогическая технология, симуляционное обучение, рефлексия, критерии оценки.

KIRISH

Jahon sog'liqni saqlash tizimida birlamchi tibbiy-sanitariya yordami (BTSY) aholi salomatligini muhofaza qilishning asosiy bo'g'ini sifatida e'tirof etilgan. Olma-Ota (1978) va Ostona (2018) deklaratsiyalarida birlamchi yordamni mustahkamlash universal sog'liqni saqlash qamrovini ta'minlashning zaruriy sharti ekani ta'kidlangan ^[1]. Empirik tadqiqotlar birlamchi yordam kuchli bo'lgan mamlakatlarda aholi salomatligi ko'rsatkichlari yaxshi, xarajatlar esa nisbatan oqilona ekanini ko'rsatadi ^[13]. Bu tizimda oilaviy shifokor faqat davolovchi mutaxassis emas, balki o'z uchashtikasi aholisining salomatligi uchun javob beradigan, hamshiralar va yordamchi xodimlar jamoasini yo'naltiradigan, resurslarni samarali taqsimlaydigan va xizmat sifatini nazorat qiladigan rahbar-koordinator hamdir.

O'zbekistonda sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, birlamchi bo'g'inni mustahkamlash, oilaviy shifokor institutini rivojlantirish, tibbiy xizmatlarni raqamlashtirish va moliyalashtirishning yangi mexanizmlarini joriy etish ^[2; 3] mutaxassisdan klinik bilimlar bilan bir qatorda boshqaruv, tashkiliy va iqtisodiy savodxonlikni ham talab qilmoqda. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun ta'lim mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida yangilashni nazarda tutadi ^[21]. Shunga qaramay, tibbiyot oliy ta'limi amaliyotida klinik tayyorgarlik ustuvor bo'lib, boshqaruvchanlik kompetensiyalari ko'pincha alohida fanlar doirasida parchalangan holda, nazariy tarzda o'rgatiladi.

Xalqaro tajribada shifokorning boshqaruv va liderlik faoliyati kasbiy kompetensiyalarning ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. CanMEDS tizimida "Lider" roli alohida ajratilgan ^[4], "Yangi asr uchun sog'liqni saqlash mutaxassislari" komissiyasi esa tizimli fikrlash va jamoaviy faoliyat ko'nikmalarini ta'limning markaziy maqsadlaridan biri deb hisoblaydi ^[5]. Biroq mavjud modellar milliy sharoit, birlamchi bo'g'in xususiyatlari va oilaviy shifokor faoliyatining o'ziga xosligini to'liq hisobga olmaydi, boshqaruvchanlik kompetensiyalarini bosqichma-bosqich shakllantiruvchi aniq pedagogik texnologiya esa yetarlicha ishlab chiqilmagan. Mazkur ziddiyat tadqiqot muammosini belgilaydi.

Kompetensiya tushunchasi pedagogika va psixologiyada McClelland, Raven va Boyatzis ishlaridan so'ng keng tarqaldi: Boyatzis samarali menejer faoliyatini bilim, ko'nikma va motivlar birligi sifatida tavsiflagan ^[6], Raven esa kompetentlikni qadriyatlar bilan bog'liq, vaziyatga xos xatti-harakat deb qaragan ^[25].

Rossiyalik tadqiqotchilar kompetentlik va kompetensiya tushunchalarini farqlab, ularni ta'lim natijasining integrativ ko'rsatkichi sifatida talqin qilishgan ^[15]. Tibbiyot ta'limida kompetensiyaviy yondashuv nazariyasi va amaliyoti Frank va hamkasblari tomonidan umumlashtirilgan ^[24]. Shunga qaramay, aynan oilaviy shifokorning boshqaruvchanlik kompetensiyasini pedagogik nuqtai nazardan, ya'ni uni shakllantirish jarayoni sifatida o'rganuvchi ishlar soni cheklangan.

Tadqiqotning maqsadi - birlamchi sog'liqni saqlash tizimida bo'lajak oilaviy shifokorlarning boshqaruvchanlik kompetensiyalarini shakllantirish texnologiyasini ishlab chiqish va asoslash.

Maqsadga erishish uchun quyidagi **vazifalar** belgilandi:

- 1) boshqaruvchanlik kompetensiyasining mohiyati va tarkibini aniqlash;
- 2) oilaviy shifokor faoliyatining boshqaruv jihatlarini tahlil qilish;
- 3) texnologiyaning bosqichlari, metod va vositalarini ishlab chiqish;
- 4) pedagogik shart-sharoitlar va baholash mezonlarini asoslash.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqot nazariy-metodologik va loyihalash xarakteriga ega bo'lib, quyidagi metodlar qo'llanildi:

- pedagogik, psixologik va tibbiy ta'lim bo'yicha ilmiy adabiyotlarni tizimli tahlil qilish;
- me'yoriy-huquqiy hujjatlarni kontent-tahlil qilish;
- kompetensiyaviy modellarni (CanMEDS, Boyatzis va Spencer modellari, Mintzberg rollari) qiyosiy tahlil qilish;
- pedagogik modellashtirish va loyihalash;
- mezonlar va ko'rsatkichlarni ishlab chiqishda ekspert baholash mantig'idan foydalanish.

Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv ^[6; 7; 15], tajribaviy ta'lim nazariyasi ^[8], ijtimoiy-konstruktivistik yondashuv ^[9], refleksiv amaliyot konsepsiyasi ^[10], kattalar ta'limi (andragogika) tamoyillari ^[18] hamda amaliyot jamoalari g'oyasi ^[19] tashkil etdi. Texnologiya tuzilmasi pedagogik texnologiyaning umumiy belgilari - maqsadning aniqligi, bosqichlilik, diagnostika va natijaning kafolatlanishi ^[26; 27] - asosida shakllantirildi. Kompetensiyaning shakllanganlik darajasi Miller piramidasi ("biladi" - "qanday qilishni biladi" - "ko'rsatadi" - "bajaradi") ^[11] va Kirkpatrick darajalari ^[17] bilan uyg'unlashtirildi.

Tadqiqot ob'ekti - tibbiyot oliy ta'limi muassasalarida oilaviy shifokor (umumiy amaliyot shifokori) tayyorlash jarayoni.

Tadqiqot predmeti - shu jarayonda boshqaruvchanlik kompetensiyalarini shakllantirish texnologiyasi.

Mo'ljallangan auditoriya - davolash ishi yo'nalishining yuqori kurs talabalari, intern va klinik ordinatorlar.

Mazkur maqolada texnologiyaning nazariy va metodik modeli taqdim etilgani sababli natijalar eksperimental ko'rsatkichlar emas, balki ishlab chiqilgan model, tarkib va mezonlar shaklida bayon qilinadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tahlil natijasida bo'lajak oilaviy shifokorning boshqaruvchanlik kompetensiyasi quyidagicha ta'riflandi: bu shifokorning birlamchi tibbiy xizmat sharoitida jamoani yo'naltirish, resurslarni samarali tashkil etish, xizmat sifati va bemor xavfsizligini ta'minlash hamda aholi salomatligi ma'lumotlari asosida qaror qabul qilish borasidagi bilimlari, ko'nikmalari, shaxsiy sifatleri va qadriyatlarining yaxlit, amaliyotda namoyon bo'ladigan integrativ sifatidir. Kompetensiya oltita tarkibiy qismdan iborat ekani aniqlandi (1-jadval).

1-jadval: Boshqaruvchanlik kompetensiyasining tarkibiy modeli

Tarkibiy qism	Mazmuni	Amaliy ko'rinishi
Klinik-tashkiliy	Bemor oqimini rejalashtirish, qabul va profilaktik ishlarni tashkil etish, tibbiy hujjatlarni yuritish	Uchastka bo'yicha ish rejasi, dispanserizatsiya jadvali
Jamoaviy va hamkorlik	Hamshira, patronaj xizmati va tor mutaxassislar bilan vazifalarni taqsimlash, yo'naltirish, nizolarni hal etish	Jamoa yig'ilishlari, bemorni yo'naltirish protokollari
Resurs va iqtisodiy	Dori vositalari, jihozlar va byudjetdan oqilona foydalanish, moliyalashtirish mexanizmlarini tushunish	Resurs ehtiyojini asoslash, xarajatlarni tahlil qilish
Sifat va xavfsizlik	Standartlar va protokollarga amal qilish, xatolar va kutilmagan holatlarni tahlil qilish, doimiy takomillashtirish	Sifat ko'rsatkichlarini kuzatish, tahlil va tuzatuvchi choralar
Axborot va aholi salomatligi menejmenti	Elektron tibbiy karta va ma'lumotlar bilan ishlash, epidemiologik vaziyat va xavf guruhlarini aniqlash	Uchastka salomatligi pasporti, hisobotlar
Shaxsiy-refleksiv	O'z-o'zini boshqarish, liderlik, stressga chidamlilik, kasbiy javobgarlik va o'z faoliyatini tahlil qilish	Refleksiv kundalik, portfolio, o'zini baholash

Texnologiya to'rt o'zaro bog'liq bosqichdan iborat bo'lib, har bir bosqich aniq maqsad, metod va natijaga ega (2-jadval). Bosqichlar ketma-ketligi Kolb sikli (tajriba - kuzatish - tushunchalashtirish - qo'llash)^[8] va Miller piramidasi mantig'iga muvofiq tuzilgan.

2-jadval: Boshqaruvchanlik kompetensiyalarini shakllantirish texnologiyasi bosqichlari

Bosqich	Maqsad	Metod va vositalar	Kutilayotgan natija
1. Diagnostik-motivatsion	Boshlang'ich darajani aniqlash, kasbiy motivatsiyani uyg'otish	Kompetensiyalarni o'zini baholash so'rovnomasi, ekspert kuzatuv, kasbiy vaziyat tahlili, ta'lim traektoriyasini belgilash	Individual rivojlanish rejasi
2. Mazmuniy-konseptual	Boshqaruv bilimlari tizimini shakllantirish	Muammoli ma'ruza, modulli o'qitish, normativ hujjatlar tahlili, raqamli platformadagi kurs	Nazariy asosning o'zlashtirilishi
3. Amaliy-simulyatsion	Ko'nikma va tajribani rivojlantirish	Keys-stadi, rolli va ishbilarmonlik o'yinlari, simulyatsion mashg'ulotlar, ob'ektiv strukturalashgan ko'rik (OSCE) elementlari, BTSY muassasasida mentor rahbarligidagi amaliyot	Amaliy ko'nikmalar va jamoada ishlash tajribasi
4. Refleksiv-baholash	Natijani baholash va tuzatish	Portfolio, refleksiv kundalik, 360° baho, loyiha himoyasi, debriefing	Shakllanganlik darajasi va keyingi maqsadlar

Birinchi bosqichda talabani boshqaruv sohasidagi kuchli va zaif tomonlari aniqlanadi, bu individual traektoriyani loyihalash uchun asos bo'ladi.

Ikkinchi bosqichda bilimlar shifokorning kundalik faoliyatidagi muammolar atrofida jamlanadi: masalan, uchastka aholisi tarkibini tahlil qilish, dispanserizatsiya rejasini tuzish, resurs ehtiyojini asoslash.

Uchinchi bosqich texnologiyani markaziy bo'g'ini bo'lib, unda talaba real vaziyatga yaqin sharoitda qaror qabul qiladi: masalan, poliklinikada navbat va bemor oqimining ortib ketishi, jamoa a'zolari o'rtasidagi nizo, dori vositalari yetishmovchiligi yoki bemor xavfsizligiga oid kutilmagan hodisa.

To'rtinchi bosqichda faoliyat natijalari tahlil qilinib, ular asosida keyingi rivojlanish maqsadlari belgilanadi.

Texnologiyani markaziy bosqichi uchun boshqaruv kompetensiyasining har bir tarkibiy qismiga mos topshiriqlar tizimi ishlab chiqildi. Topshiriqlar murakkablik bo'yicha uch darajaga bo'lingan: odatiy vaziyat, ko'p omilli vaziyat va noaniq (inqirozli) vaziyat. Bu talabani Miller piramidasi bo'yicha "biladi" darajasidan "bajaradi" darajasiga izchil o'tishini ta'minlaydi^[11]. Topshiriqlar namunalari 3-jadvalda keltirilgan.

3-jadval: Simulyatsion topshiriqlar namunalari

Tarkibiy qism	Vaziyat mazmuni	Talab qilinadigan harakatlar
Klinik-tashkiliy	Mavsumiy kasalliklar davrida qabul kunida bemorlar oqimi keskin ortgan	Qabulni qayta rejalashtirish, ustuvorliklarni belgilash, bemorlarga tushuntirish
Jamoaviy	Hamshira va patronaj xodimi o'rtasida vazifalar taqsimoti bo'yicha kelishmovchilik yuzaga kelgan	Muloqotni yo'lga qo'yish, vazifalarni aniq belgilash, kelishuvga erishish
Resurs va iqtisodiy	Uchastka uchun dori va sarf materiallari ehtiyoji mavjud zaxiradan ortiq	Ehtiyojni asoslash, ustuvorlik tanlash, rahbariyatga asosli taklif tayyorlash
Sifat va xavfsizlik	Bemorni yo'naltirishda hujjat to'liq bo'lmagani sababli davolash kechikkan	Hodisani tahlil qilish, sabablarni aniqlash, takrorlanmasligi uchun chora ishlab chiqish
Axborot va aholi salomatligi	Uchastkada arterial gipertoniya bilan hisobda turgan bemorlar nazorat qilinmayapti	Ma'lumotlarni tahlil qilish, xavf guruhlarini ajratish, chaqiruv va monitoring rejasini tuzish
Shaxsiy-refleksiv	Mashg'ulot yakunida qaror qabul qilish jarayonida yuzaga kelgan xatolar tahlil qilinadi	Refleksiv yozuv, debriefingda ishtirok etish, shaxsiy rivojlanish maqsadini belgilash

Har bir simulyatsiyadan keyin tuzilmali debriefing o'tkaziladi. Debriefing uch savol atrofida quriladi: nima sodir bo'ldi, nima uchun shunday bo'ldi va keyingi safar nima qilinadi. Bu Kolb siklining kuzatish va tushunchalash-tirish bosqichlarini amalda ro'yobga chiqaradi ^[8] hamda Schön tavsiflagan "harakat jarayonidagi va harakatdan keyingi refleksiya"ni rivojlantiradi ^[10]. Simulyatsion ta'limning samaradorligi uchun fikr-mulohaza berish, takroriy mashq va murakkablik darajasining oshib borishi hal qiluvchi omil ekani xalqaro tizimli tahlilda ko'rsatilgan ^[22].

Mentorning roli texnologiyaning barcha bosqichlarida muhim. Mentor sifatida BTSY muassasasining tajribali shifokori yoki bo'lim mudiri jalb etiladi; u talabaga real jarayonlarni kuzatish, kichik boshqaruv topshiriqlarini bajarish va olingan tajribani tahlil qilishda yordam beradi. Mentor va pedagog hamkorligi nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'laydi, talabaning kasbiy shaxsini shakllantirishga xizmat qiladi. Mentor faoliyati uchun tavsiyalar, kuzatuv varaqlari va fikr-mulohaza berish tartibi ishlab chiqilgan bo'lishi lozim.

Texnologiyaning mazmuniy qismi to'rt moduldan iborat bo'lib, ular klinik fanlar bilan parallel ravishda, o'quv yili davomida bosqichma-bosqich o'zlashtiriladi. Modul soatlari oliy ta'lim muassasasining o'quv rejasidagi imkoniyatlarga qarab moslashtirilishi mumkin, shu sababli 4-jadvalda soatlar taqsimoti tavsiya sifatida, nisbat ko'rinishida berilgan.

4-jadval: Modullar mazmuni va mashg'ulot turlarining tavsiya etilgan nisbati

Modul	Asosiy mavzular	Nazariya	Amaliyot
1. Birlamchi yordam tashkiloti	BTSY tuzilmasi, oilaviy shifokor vazifalari, uchastka tamoyili, me'yoriy-huquqiy asoslar	40%	60%
2. Jamoa va muloqot	Jamoani yo'naltirish, vazifalarni taqsimlash, nizolarni boshqarish, bemor bilan hamkorlik	25%	75%
3. Resurs, sifat va xavfsizlik	Resurslarni rejalashtirish, sifat ko'rsatkichlari, xatolarni tahlil qilish, standartlar	30%	70%
4. Aholi salomatligi menejmenti	Elektron tibbiy karta, dispanserizatsiya, xavf guruhlar, profilaktika dasturlari	25%	75%

Modullar tuzilmasida nazariy qism qisqa va amaliy muammolarga yo'naltirilgan, amaliy qism esa to'liq faol metodlarga tayanadi. Har bir modul yakunida talaba boshqaruv loyihasini, masalan, o'z uchastkasi uchun profilaktika rejasini yoki bemor yo'naltirish jarayonini takomillashtirish taklifini tayyorlaydi va himoya qiladi. Bunday loyiha ishi kompetensiyaning faoliyatli mezonini baholash uchun muhim dalil bo'lib xizmat qiladi, shuningdek talabada tashabbuskorlik va mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Tadqiqot natijasida texnologiyaning samarali amalga oshirilishini ta'minlovchi beshta shart-sharoit ajratildi:

- 1) boshqaruv mazmunini klinik fanlar bilan integratsiyalash, ya'ni boshqaruv topshiriqlarini klinik vaziyatlar ichiga kiritish;
- 2) ta'lim jarayonini BTSY muassasalari bilan hamkorlikda, mentorlik tizimi asosida tashkil etish;
- 3) simulyatsion va keys-metodlarning ustuvorligini ta'minlash ^[22];
- 4) raqamli ta'lim muhitidan, jumladan elektron portfolio va masofaviy modullardan foydalanish;
- 5) pedagoglar va mentorlarning boshqaruv va fasilitatsiya borasidagi tayyorgarligini oshirish.

Kompetensiyaning shakllanganlik darajasi uchta mezon bo'yicha baholanadi: kognitiv (boshqaruv bilimlarining to'liqligi va tizimliliigi), faoliyatli (boshqaruv ko'nikmalarining amaliy namoyon bo'lishi) va shaxsiy-motivatsion (mas'uliyat, liderlik, refleksiya va o'z-o'zini rivojlantirishga intilish). Har bir mezon bo'yicha uchta daraja ajratilgan (5-jadval).

5-jadval: Boshqaruvchanlik kompetensiyasining shakllanganlik darajalari

Mezon	Boshlang'ich daraja	O'rta daraja	Yuqori daraja
Kognitiv	Boshqaruv tushunchalarini parcha-parcha biladi	Asosiy tushuncha va me'yorlarni biladi, ularni tizimlashtirishda qiyinchilik sezadi	Bilimlarni tizimli o'zlashtirgan, ularni yangi vaziyatlarga ko'chira oladi
Faoliyatli	Vazifalarni faqat ko'rsatma asosida bajaradi	Odatiy vaziyatlarda mustaqil harakat qiladi	Murakkab va noaniq vaziyatlarda qaror qabul qiladi, jamoani yo'naltiradi
Shaxsiy-motivatsion	Boshqaruv faoliyatiga qiziqish past, javobgarlik tashqi nazorat bilan bog'liq	Qiziqish barqaror, refleksiya vaqti-vaqti bilan namoyon bo'ladi	Ichki motivatsiya, liderlik va doimiy o'z-o'zini rivojlantirish xos

Baholashda ko'p manbali yondashuv tavsiya etiladi: o'zini baholash, mentor va ekspert kuzatuv, hamkasblar fikri (360° baho), keys va simulyatsiya natijalari hamda portfolio tahlili. Bu yondashuv professional kompetensiyani bir martalik imtihonga emas, balki faoliyat jarayonida kuzatiladigan dalillarga asoslab baholash imkonini beradi [12; 16].

TAHLIL VA NATIJALAR

Ishlab chiqilgan model xalqaro kompetensiyaviy tizimlar, birinchi navbatda CanMEDS "Lider" roli [4], bilan mazmunan uyg'un, biroq ayrim jihatlari bilan ulardan farq qiladi.

Birinchidan, modelda boshqaruv kompetensiyasi umumiy liderlik sifatida emas, balki birlamchi bo'g'inning aniq vazifalari - uchastka aholisi salomatligi, dispanserizatsiya, jamoa bilan ishlash va resurslarni boshqarish - orqali ochib berilgan.

Ikkinchidan, Mintzberg tomonidan tasvirlangan rahbarlik rollari [14] oilaviy shifokor sharoitiga moslashtirilgan: axborot oluvchi va tarqatuvchi, resurs taqsimlovchi, jamoa yetakchisi va muammolarni hal etuvchi rollari amaliy topshiriqlar tarkibiga kiritilgan.

Texnologiyaning kuchli tomoni - bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlarning bosqichma-bosqich, real faoliyat vaziyatlariga tayangan holda rivojlantirilishidir. Bu Vigotskiyning yaqin rivojlanish zonasi g'oyasi [9] hamda amaliyot jamoasida o'rganish konsepsiyasi [19] bilan mos keladi. Mentorlik va BTSY muassasalari bilan hamkorlik nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovutni qisqartirishi mumkin. Shu bilan birga, texnologiyani joriy etish uchun simulyatsiya markazlari, malakali mentorlar va o'quv dasturida soatlarni qayta taqsimlash zarur bo'ladi. Resurslar cheklangan sharoitda raqamli platformalar va hamkor poliklinikalar bazasidan foydalanish muqobil yechim sifatida qaralishi mumkin.

Boshqaruvchanlik kompetensiyasini shakllantirishda shaxsiy omillarning roli ham e'tiborga loyiq. Bandura ta'kidlaganidek, o'z kuchiga ishonch (o'z-o'ziga samaradorlik) murakkab vazifalarni bajarishga tayyorlikni belgilaydi [20]. Shu bois texnologiyada talaba muvaffaqiyatga erishadigan, ammo tobora murakkablashib boruvchi topshiriqlar zanjiri qo'llanadi, mentorning qo'llab-quvvatlovi esa bosqichma-bosqich kamaytiriladi. Bu "ishonib topshiriladigan kasbiy faoliyat" g'oyasi bilan ham mos keladi: talabaga mustaqillik darajasi uning tayyorgarligi oshgan sari kengaytirib boriladi [16].

Jamoaviy hamkorlik bo'yicha xalqaro tavsiyalar shuni ko'rsatadiki, jamoaning umumiy maqsadi, aniq rollar, o'zaro ishonch va samarali muloqot sifatli birlamchi yordamning asosiy tamoyillaridir [23]. Texnologiyaning jamoaviy va hamkorlik komponenti aynan shu tamoyillarni amaliy mashg'ulotlarda, hamshira va boshqa mutaxassis rollarini ijro etish orqali shakllantirishga qaratilgan. Shuningdek, texnologiya kompetensiyaviy ta'lim nazariyasining asosiy tamoyillari - natijaga yo'naltirilganlik, bosqichma-bosqich rivojlanish va doimiy baholash [24; 25] - bilan uyg'unlashtirilgan.

Tadqiqotning cheklovi shundan iboratki, taklif etilgan texnologiya hozircha nazariy-metodik darajada asoslangan; uning samaradorligini kuzatuv va nazorat guruhlarini ishtirokidagi pedagogik tajriba-sinov orqali tasdiqlash keyingi tadqiqotlarning vazifasi hisoblanadi. Bunda nafaqat bilim va ko'nikmalar, balki bemor va jamoa darajasidagi natijalar (Kirkpatrick modelining yuqori darajalari) [17] ham o'lchanishi maqsadga muvofiq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Birlamchi sog'liqni saqlash tizimida bo'lajak oilaviy shifokorlarning boshqaruvchanlik kompetensiyasi oltita tarkibiy qismdan iborat integrativ sifat sifatida talqin qilindi. Uni shakllantirish uchun diagnostik-motivatsion, mazmuniy-konseptual, amaliy-simulyatsion va refleksiv-baholash bosqichlaridan iborat texnologiya ishlab chiqildi.

Texnologiyaning samarali amalga oshirilishi boshqaruv mazmunini klinik fanlar bilan integratsiyalash, BTSY muassasalari bilan hamkorlik va mentorlik, simulyatsion metodlarning ustuvorligi, raqamli muhitdan foydalanish hamda pedagoglarning tayyorgarligi bilan ta'minlanadi. Kognitiv, faoliyatli va shaxsiy-motivatsion mezonlar bo'yicha ishlab chiqilgan darajalar kompetensiya rivojini aniq va ko'p manbali baholashga imkon beradi.

Taklif etilgan model tibbiyot oliy ta'limi muassasalarida oilaviy shifokorlarni tayyorlash va qayta tayyorlash dasturlarini takomillashtirishda foydalanilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Declaration of Astana. Global Conference on Primary Health Care, Astana, Kazakhstan, 25-26 October 2018. Geneva: WHO, UNICEF; 2018.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 7-dekabrda PF-5590-son "O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmoni.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
4. Frank J.R., Snell L., Sherbino J. (eds.). CanMEDS 2015 Physician Competency Framework. Ottawa: Royal College of Physicians and Surgeons of Canada; 2015.
5. Frenk J., Chen L., Bhutta Z.A., et al. Health professionals for a new century: transforming education to strengthen health systems in an interdependent world. *Lancet*. 2010;376(9756):1923-1958.
6. Boyatzis R.E. The Competent Manager: A Model for Effective Performance. New York: Wiley; 1982.
7. Spencer L.M., Spencer S.M. Competence at Work: Models for Superior Performance. New York: Wiley; 1993.
8. Kolb D.A. Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development. Englewood Cliffs: Prentice-Hall; 1984.
9. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press; 1978.
10. Schön D.A. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. New York: Basic Books; 1983.
11. Miller G.E. The assessment of clinical skills/competence/performance. *Academic Medicine*. 1990;65(9 Suppl):S63-S67.
12. Epstein R.M., Hundert E.M. Defining and assessing professional competence. *JAMA*. 2002;287(2):226-235.
13. Starfield B., Shi L., Macinko J. Contribution of primary care to health systems and health. *Milbank Quarterly*. 2005;83(3):457-502.
14. Mintzberg H. The Nature of Managerial Work. New York: Harper & Row; 1973.
15. Зимняя И.А. Ключевые компетенции - новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. 2003. № 5. С. 34-42.
16. Ten Cate O. Entrustability of professional activities and competency-based training. *Medical Education*. 2005;39(12):1176-1177.
17. Kirkpatrick D.L. Evaluating Training Programs: The Four Levels. San Francisco: Berrett-Koehler; 1994.
18. Knowles M.S. Andragogy in Action. San Francisco: Jossey-Bass; 1984.
19. Wenger E. Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity. Cambridge: Cambridge University Press; 1998.
20. Bandura A. Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York: W.H. Freeman; 1997.
21. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda O'RQ-637-son "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
22. Issenberg S.B., McGaghie W.C., Petrusa E.R., et al. Features and uses of high-fidelity medical simulations that lead to effective learning: a BEME systematic review. *Medical Teacher*. 2005;27(1):10-28.
23. Mitchell P., Wynia M., Golden R., et al. Core Principles & Values of Effective Team-Based Health Care. Washington, DC: Institute of Medicine; 2012.
24. Frank J.R., Snell L.S., Cate O.T., et al. Competency-based medical education: theory to practice. *Medical Teacher*. 2010;32(8):638-645.
25. Raven J. Competence in Modern Society: Its Identification, Development and Release. London: H.K. Lewis; 1984.
26. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. М.: Народное образование; 1998.
27. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent: O'qituvchi; 2004.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.